

Natura 2000 gebied 111 – Hollands Diep

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Rivierengebied
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL2003021 + NL9802019
Beschermde natuurmonument:	Esscheplaat, Zeehondenplaat en Sasseplaat BN/SN Oosterse Slobbegorzen BN Hoogezandse Gorzen BN
Beheerder:	Staatsbosbeheer, Domeinen, Rijkswaterstaat, particulieren
Provincie:	Noord-Brabant, Zuid Holland
Gemeente:	Cromstrijen, Dordrecht, Moerdijk, Oostflakkee, Strijen
Oppervlakte:	4.254 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Hollands Diep is een voormalig estuarium dat deel uitmaakt van de delta van Rijn en Maas, die respectievelijk via de Boven-Merwede en de Amer hun water afvoeren naar het Hollands Diep. Het laatste traject naar de zee wordt gevormd door het Haringvliet, dat in november 1970 zijn open verbinding met de zee verloor door sluiting van de Haringvlietdam. Het peil op het Hollands Diep wordt beïnvloed door de Haringvlietsluizen en de bovenstroomse stuwen. Na afsluiting van het Haringvliet is het Hollands Diep snel zoet geworden.

Midden in het Hollands Diep ligt een baggerspeciedepot met bosschages. Het gedeelte van het gebied dat onder de Habitatrichtlijn is aangewezen, betreft een aantal platen en gorzen op de noordoever van het Hollands Diep. De Esscheplaat, Zeehondenplaat en Sasseplaat bestaan voor het grootste deel uit getijdengrienden en vloedbossen (doorgesloten grienden), die in het verleden onder invloed stonden van het getij. De Oosterse slobbegorzen zijn voormalige slikken en platen, riet- en grasgorzen en grienden. De Hoogezandsche Gorzen zijn buitendijkse grasgorzen.

Begrenzing

De begrenzingen van het Vogelrichtlijngebied en van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) zijn op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De begrenzing is afgestemd op die van de (voormalige) natuurmonumenten opdat deze geheel binnen het Vogel- en Habitatrichtlijngebied zijn gelegen.
- Onlogische verschillen (< 25 ha) tussen Vogel- en Habitatrichtlijngebied zijn opgeheven door de meest ruime grens aan te houden.

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea's toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plaatsen aangepast. De volgende gebiedsdelen zijn toegevoegd:

- Polder Oostersche Bekade Gorzen (verworven nieuwe natuur, 60 ha) ten behoeve van uitbreiding van het leefgebied van de *H1340 noordse woelmuis.
- Oostersche Slobbegorzen (51 ha, Vogelrichtlijngebied en (voormalig) natuurmonument) ten behoeve van de *H1340 noordse woelmuis en biedt ontwikkelingskansen voor het habitatype *H91E0 vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B).

- Hoogezandsche Gorzen (8,8 ha, Vogelrichtlijngebied en (voormalig) natuurmonument. Deel van natuurmonument was reeds begrensd).
- Buitendijks gebied Hoogezandsche Gorzen tot vooroeververdediging (63 ha, Vogelrichtlijngebied).
- Enkele percelen ten westen van de Albertpolder (5,3 ha).
- Esscheplaat (39 ha, Vogelrichtlijngebied en natuurmonument; merendeel van dit natuurmonument was reeds begrensd).

Verder is het Habitatrictlijngebied (zoals aangemeld) op één plaats verkleind:

- Dijk ten oosten van Strijensas (5,2 ha): dit deelgebied omvat geen relevante habitatwaarden en levert geen bijdrage aan de instandhouding van het gebied.

De begrenzing van het Vogelrichtlijngebied is op één plaats uitgebreid:

- Esscheplaat (2,8 ha, Habitatrictlijngebied en natuurmonument, merendeel van natuurmonument was reeds begrensd).

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitattype
H91E0	Vochtige alluviale bossen

Habitatrictlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1340	Noordse woelmuis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A034	Lepelaar - n
A041	Kolgans - n
A043	Grauwe gans - n
A045	Brandgans - n
A050	Smient - n
A051	Krakeend - n
A053	Wilde eend - n
A061	Kuifeend - n

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H6430	Ruigten en zomen ¹
H1095	Zeeprik ^{3/a}
H1099	Rivierprik ^{3/a}
H1102	Elft ^{3/a}
H1103	Fint ^{3/a}
H1106	Zalm ^{3/a}

Kernopgaven

- 3.01 **Trekvisser:** Geen barrières in de trekroute zalm H1106, zeeprik H1095, rivierprik H1099 en elft H1102.
- 3.03 **Open water:** Foerageergebied en uitwijkmogelijkheid bij vorst voor soorten als kuifeend A061.
- 3.05 **Kwaliteitsverbetering zoetwatergetijdengebied:** Kwaliteitsverbetering zoetwatergetijdengebied t.b.v. vochtige alluviale bossen (*zachtthoutoibossen*)

*H91E0_A, ruigten en zomen (*harig wilgenroosje*) H6430_B, slikkige rivieroevers H3270, fint H1103 (inclusief paaiplaats), noordse woelmuis *H1340, tonghaarmuts H1387 en bever H1337.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit van ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B).
Toelichting Het habitatype ruigten en zomen komt plaatselijk voor in de vorm van het subtype ruigten en zomen, *harig wilgenroosje* (subtype B) met soorten als moerasmelkdistel en groot warkruid, onder meer op de Zeehondenplaat en langs het water.

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A) en uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B).
Toelichting Door het wegvallen van de zoetwatergetijde zijn de vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A) in soortenrijkdom aan vaatplanten achteruitgegaan. Het grootste deel van deze bossen ligt te hoog en ontwikkelt zich op termijn mogelijk tot vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B). Wat betreft de epifytische mossen zijn deze bossen zeer soortenrijk geweest (waarbij onder meer de tonghaarmuts werd aangetroffen). Geleidelijk is deze soortenrijkdom afgenomen door het donkerder worden van het bos. Verdere mogelijkheden voor uitbreiding van het subtype vochtige alluviale bossen, *essen-iepenbossen* (subtype B) zijn binnendijs aanwezig.

Soorten

H1095 Zeeprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang voor de zeeprik. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1099 Rivierprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot belang voor de rivierprik. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1102 Elft

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot (potentieel) belang voor de elft. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1103 Fint

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrek- en opgroeigebied van groot belang voor de fint. Het gaat om finten van de voormalige grootste paaipopulatie, die lag in het zoetwatergetijdengebied, waaronder de Biesbosch. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot belang voor de Rijn en de Maaspopulaties van de zalm. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De oeverlanden van het Hollands Diep maken onderdeel uit van het verspreidingsgebied van de noordse woelmuis in de Delta. Het gaat hierbij om een geïsoleerde populatie die zich tot nu toe weet te handhaven.

Niet-broedvogels

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de lepelaar o.a. een functie als foerageergebied. Vooral na 2000 is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding.

A041 Kolgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 660 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De slaappleaats betreft vogels uit Hoekse Waard en West-Brabant (boven-regionale betekenis). De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaappleaatsfunctie is waarschijnlijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. Het aantalsverloop vertoonde een optimum eind jaren negentig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats, en levert als zodanig één van de grootste bijdragen in Nederland. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. De slaapplaatsfunctie is mogelijk belangrijker, maar er zijn niet voldoende telgegevens voor een kwantificering in het doel. De slaapplaatsfunctie betreft vogels uit West-Brabant en Hoekse-Waard (regionale betekenis). In de jaren negentig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A045 Brandgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de brandgans o.a. een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Het gebied heeft een slaapplaatsfunctie voor brandgans uit o.a. Hoekse Waard en West-Brabant. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. Aantallen zijn sterk fluctuerend. De slaapplaatsaantallen zijn onbekend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 540 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de smient o.a. een functie als slaapplaats en als foerageergebied. De slaapplaats is van bovenregionale betekenis. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplaatsfunctie. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 230 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen krakeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort o.a. een functie als foerageergebied. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A053 Wilde eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.900 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de wilde eend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1990 en daarna een sterke afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke gunstige staat van instandhouding.

A061 Kuifeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de kuifeend o.a. een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond 1990, daarna een sterke afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

Complementaire doelen

Soorten

H1095 Zeeprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang voor zeeprrik. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
Dit complementaire doel betreft het gedeelte van het gebied dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt.

H1099 Rivierprrik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot belang voor de rivierprrik. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
Dit complementaire doel betreft het gedeelte van het gebied dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt.

H1102 Elft

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied van groot (potentieel) belang voor de elft. Vroeger bevonden zich paaipopulaties bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
Dit complementaire doel betreft het gedeelte van het gebied dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt.

H1103 Fint

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrek- en opgroeigebied voor de fint van groot belang. Het gaat om finten van de voormalige grootste paaipopulatie, die lag in het zoetwatergetijdengebied, waaronder de Biesbosch. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
Dit complementaire doel betreft het gedeelte van het gebied dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt.

H1106 Zalm

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Het Hollands Diep is als doortrekgebied voor de zalm van groot belang voor de Rijn en de Maaspopulaties van de zalm. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.
Dit complementaire doel betreft het gedeelte van het gebied dat alleen onder de Vogelrichtlijn valt.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H6430_B Ruigten en zomen (<i>harig wilgenroosje</i>)	-	+	=	=
H91E0_A Vochtige alluviale bossen (<i>zachtouthoibossen</i>)	-	+	=	=
H91E0_B Vochtige alluviale bossen (<i>essen-iepenbossen</i>)	-	-	>	>

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1095	-	+	=	>
H1099	-	+	=	>
H1102	--	+	=	>
H1103	--	+	=	>
H1106	--	+	=	>
H1340	--	+	>	>

<i>Niet-broedvogelsoorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A034 - Lepelaar	+	-	=	=
A041 - Kolgans	+	- / s+	=	=
A043 - Grauwe gans	+	- / s+	=	=
A045 - Brandgans	+	-	=	=
A050 - Smient	+	-	=	=
A051 - Krakeend	+	-	=	=
A053 - Wilde eend	+	-	=	=
A061 - Kuifeend	-	-	=	=

¹ Op basis van recente informatie blijkt het habitatype thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

³ Op basis van recente informatie blijkt de soort thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

^a In het Reactiedocument (2004) is aangegeven dat de zeeprink (H1095) niet aan het gebied Hollands Diep is toegevoegd. Daarbij wordt gerefereerd aan de tekst uit het Lijstdocument, 2004. Het gebied is nu voor deze soort en andere trekvisser wel aangemeld op basis van enigszins bijgestelde begrenzing (gelijktrekken van begrenzing met beschermde natuurmonumenten). Overigens zij opgemerkt dat voor het open water van het gebied (Vogelrichtlijngebied) zogenoemde complementaire doelen voor het gebied zijn geformuleerd.